

Svar på skriftligt spörsmål SSS 393/2021rd

Svar på skriftligt spörsmål om ordna examensinriktad fortbildning till läkare i östra och norra Finland

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 393/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Heli Järvinen /gröna:

Är det möjligt att inleda ordnande av examensinriktad fortbildning till läkare i östra och norra Finland, som lider av läkarbrist, och

på vilka andra sätt kan ett tillräckligt antal yrkesutbildade säkerställas i dessa områden?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Under de närmaste åren kommer tillströmningen av nya läkare på den finska arbetsmarknaden att med de nuvarande utbildningsvolymerna vara större än avgången. Antalet nybörjarplatser i utbildningen har ökat betydligt från och med 2013. Under 2010–2012 uppgick antalet nya läkarstudenter årligen till 617 i genomsnitt och 2013 var antalet redan 656. Som störst var antalet studenter som inledde utbildningen 2016 och 2017, då över 760 studenter per år inledde utbildningen. Antalet studenter som inledde utbildningen uppgick till 729 både 2019 och 2020.

Medicine licentiatexamen avläggs vid fem universitet; Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Uleåborgs universitet, Tammerfors universitet och Åbo universitet. Antalet studenter som avlägger medicine licentiatexamen ökar under de närmaste åren, eftersom resultaten av utvidgningsprogrammen från tidigare år börjar bli synliga och genomströmningen i utbildningen ligger på en god nivå. År 2019 avlades 657 medicine licentiatamina och i fjol avlades redan 674 medicine licentiatamina. Under det senaste tio åren 2011–2020 har medicine licentiatamina avlagts rätt så jämnt på olika håll i landet, andelen för respektive universitet under dessa tio år har utgjort mellan 17,5 procent och 22,1 procent av de utexaminerade. Östra och norra Finland är väl representerade i antalet utbildningsplatser inom läkarutbildningen – under tidsperioden i fråga har antalet läkare som utexaminerats från Östra Finlands universitet varit högst och från Uleåborgs universitet tredje högst.

Utöver vid läkarutbildningarna vid universitet i Finland studerar ett stort antal finländska ungdomar vid medicinska fakulteter utomlands, i bland annat Sverige, Lettland, Rumänien och Est-

land. Under läsåret 2019–2020 betalade FPA studiestöd för medicine studier utomlands till sammanlagt 1 161 finländska studerande. Enligt enkätsvar kommer en stor del av dem att åter-vända till Finland efter sin examen för att arbeta. År 2019 fattade Valvira beslut om legitime-ring av 141 läkare på grundval av utbildningar som genomförts i länder inom EU eller EES, 44 beslut fattades på grundval av det nordiska avtalet och 48 på grundval av examina som avlagts i tredje länder.

Regeringens avsikt är att öka antalet högutbildade. I arbetet för Visionen för högskoleutbildningen och forskningen år 2030 har regeringen förbundit sig att höja antalet högutbildade till 50 procent av unga vuxna fram till år 2030 och regeringsprogrammet innehåller riktlinjer om sökandet av lösningar i syfte att uppnå detta mål. I regeringens färdplan för hållbarhet ingår en riktlinje om att regeringen ska stödja åtgärder som bereds i samarbete med högskolor och vars mål är att genomföra visionen för högskoleutbildningen och forskningen år 2030. Åtgärderna syftar till att främja utexaminering av fler experter från högskolorna inom regioner och branscher, där det finns eller beräknas finnas ett behov på arbetsmarknaden.

Undervisnings- och kulturministeriet har i syfte att uppnå målen avtalat med högskolor om att examensmålen kommer att höjas under avtalsperioden 2021–2024. År 2020 fanns det 729 nybörjarplatser i utbildningar som leder till medicine licentiatexamen. Under 2020–2022 utökas antalet nybörjarplatser vid högskolorna genom ett anslag på 124 miljoner euro i den fjärde tilläggsbudgeten för 2020 och genom programbaserad strategifinansiering som ingår i den statliga finansieringen av högskolor. Dessutom ingår i Finlands nationella plan för användning av finansiering från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens en investering för en engångsökning av nybörjarplatser vid högskolor.

Genom ett ökat antal nybörjarplatser bidras det till att genomföra regeringsprogrammets mål om att höja utbildningsnivån och svara på kompetensbristen inom olika branscher och regioner. Utifrån förslag som universitet framfört har undervisnings- och kulturministeriet avtalat med universiteten om att antalet nybörjarplatser inom medicin ska ökas med sammanlagt 50 platser under 2021–2022 i utbildningar som leder till medicine licentiatexamen och odontologie licentiatexamen. Högskolorna kan utöver redan fastställda ökningarna framföra förslag om nya ökningarna av nybörjarplatser för 2022 fram till slutet av september.

Utbildningen av läkare förutsätter större personalresurser och en större infrastruktur jämfört med många andra branscher. Därför kräver ändringar i utbildningsvolymerna noggrann beredning. En kraftigare ökning av utbildningsvolymerna skulle kräva betydande tilläggsåtgärder till exempel på undervisningslokaler. Gruppstorlekarna ska vara rimliga i synnerhet i det kliniska skedet av studierna för att säkerställa ett tillräckligt antal patientkontakter. Dessutom ska det sörjas för möjligheter till praktik inom servicesystemet för att säkerställa en högkvalitativ utbildning.

För närvarande finns det inga planer på nya examensinriktade fortbildningar till läkare. Inom läkarutbildningen genomfördes en fyraårig examensinriktad fortbildning till sjukskötare, som studerande inledde 2003–2007 och utexaminerades från i början av 2010-talet. Utifrån erfarenheter från utbildningen förkortar dock examensinriktad fortbildning inte väsentligt den tid det tar att studera till läkare. Två tredjedelar av de studerande studerade i lika många år som det tar att genomföra studier i medicin, det vill säga i sex år. Dessutom var även kostnaderna för utbildningen per studerande högre än inom läkarutbildningen i övrigt, även om det inte är möjligt att till alla delar jämföra kostnaderna för försöket till etablerad verksamhet. Till exempel kan en person som slutfört sin utbildning till sjukskötare med lika villkor söka till en vanlig läkarutbildning.

Vid sidan av rätt dimensionering av studieplatser inom läkarutbildningen är en central fråga en hur stor del av de unga läkarna kan lockas till en karriär som läkare på en hälsovårdscentral. Enligt social- och hälsovårdsministeriets bedömning finns det nog ett tillräckligt antal läkare på arbetsmarknaden och utbildningsvolymerna för läkare är tillräckliga redan i nuläget. Tillräckligt med läkare har dock inte sökt till i synnerhet den offentliga sektorn för att arbeta som läkare på hälsovårdscentraler. Därför råder det till exempel enligt arbets- och näringsbyråernas yrkesbarometrar en brist på allmänläkare i hela landet. Det är viktigt att påverka attraktionskraften i arbete på hälsovårdscentralerna genom att göra belastningen av läkarnas arbete på hälsovårdscentraler rimligare och genom att öka möjligheterna för läkare som är i början av sin karriär att få handledning och kunna delta i att utveckla sitt eget arbete vid sidan av det grundläggande kliniska arbetet.

Lagstiftningen om social- och hälsovårdsreformen och inrättandet av välfärdsområden har godkänts och kommer att träda i kraft stegvis. Syftet med social- och hälsovårdsreformen är att trygga likvärdiga och högklassiga social- och hälsovårdstjänster för alla finländare, förbättra tillgången till tjänster samt tjänsternas tillgänglighet, minska skillnaderna i välfärd och hälsa, trygga tillgången på yrkeskunnig arbetskraft inom social- och hälsovårdstjänster, svara på de utmaningar som en åldrande befolkning och minskad nativitet för med sig samt dämpa kostnadsökningen.

Reformen av social- och hälsovårdstjänster förutsätter även nya kunskaper och förnyande av verksamhetssätt. Social- och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet tillsatte i maj ett projekt utveckling av högskoleutbildningen inom social- och hälsovårdsbranschen. Projektets mål är att utveckla de utbildningar som leder till lägre och högre högskoleexamen inriktade till uppgifter inom social- och hälsovårdsbranschen och den högskoleutbildning som kompletterar dessa, stödja målen i social- och hälsovårdsreformen genom att stärka kompetens samt utveckla attraktionskraften och praktiken i utbildningen inom social- och hälsovårdsbranschen.

Helsingfors 12.7.2021

Forsknings- och kulturminister Antti Kurvinen